

Жоржи Амаду - „Токая Гранде“

МЯСТОТО

Довереникът Натарио да Фонсека устройва засада в една живописна местност

1

ПРЕДИ ДА БЪДЕ ПОСТРОЕНА каквато и да е къща, бе изкопано гробището на хълма, на левия бряг на реката. Първите камъни послужиха, за да обозначат плитките гробове със заровените трупове по пладне, когато най-после полковник Елиас Далтро се появи на кон, придружен от неколцина наемници – единствените четирима, останали в имението, – и си даде сметка за размерите на трагедията. Нямаше нито един жив, за да разкаже какво се бе случило. Полковникът погледна окървавените трупове. Берило бе загинал с револвер в ръка, без да има време да стреля – куршумът бе отнесъл темето му. Полковникът отклони поглед. Разбра, че тази касапница означава край, повече не можеше да продължава. Затвори мъката в себе си, овладя се, за да не усетят останалите. Разпореди се на висок глас.

Въпреки бурята – проливен дъжд, черни облаци и гръмотевици, ечащи над гората, – привлечени от кръвта и разпръснатите вътрешности, няколко лешояда кръжаха над хората, които бяха заети с пренасянето на телата и изкопаването на гробовете.

– Бързо, докато не се е развоняло съвсем!

2

ЯЗДИХА МЪЛЧАЛИВО до мостчето и тогава Натарио, оглавил охраната, отишла да посрещне полковника на гарата в Такуарас, забави хода на мулето, изравни се с господаря си и тихо каза:

– Знам едно подходящо място, полковник. Мога да ви го покажа, ако искате да кривнем леко – само на половин левга е. Малко по-нататък, нагоре по реката.

Подходящо място? Подходящо за какво? Думите на метиса идваха толкова навреме, че полковник Боавентура Андраде се стресна. Неговата свята съпруга доната Ернестина, веща в спиритизма, твърдеше, че някои хора притежават дарбата да четат мислите на другите. Заедно със сина си Вентурина, следващ право в столицата, полковникът бе присъствал на един сеанс по ясновидство и телепатия и бе останал с отворена уста, силно впечатлен от факира и жена му – руса красавица, която заслужаваше много по-личен мъж, а не онова кльощаво човече с щръкнала брадица. Но макар и кльощав, с изпити страни, восъчноблед, въобще с отблъскващ вид, магът беше страхотен в отгатването и четеше чуждите мисли, сякаш са написани на хартия. Многознаещият бъдещ бакалавър Вентурина уверяваше баща си, че всичко е чиста измама, ала не можа нито да го докаже, нито да даде убедително обяснение. Полковникът предпочиташе да не задълбава в тези тайнства: въпреки че беше пословично смел и нищо на този свят не го плашеше, изпитваше непреодолим ужас от свръхестествените сили. Наистина му трябваше подходящо място, но как Натарио успя да го разбере?

Хвърли въпросителен поглед към надзирателя на имението. Натарио леко се усмихна. Имаше плоско индианско лице, черни прави коси, изпъкнали скули и малки зорки очи. Гордееше се, че е надзирател, и с удоволствие ръководеше работата в какаовите плантации, ала напоследък все по-често се случваше да участва в битките, в смъртната схватка между могъщите господари. Беше натрупал опит от предишни стълкновения – винаги в услуга на полковник Боавентура. Преследван от полицията, още на млади години Натарио започна да се издига – стана наемен убиец, надзирател на имение,

главатар на наемни убийци, довереник, тояга за всеки гръб. Преценяваше фактите и извличаше поука.

С оглед на обстоятелствата полковникът избягваше да говори за въоръжени нападения, за престрелки, за засади, за кървави сблъсъци, за мъртви и ранени. Колкото и ожесточено да бе стълкновението, използваше думата, която му се струваше по-цивилизована и не толкова силна – политика.

– Натарио, политиката нещо се е задействала и трябва да вземем мерки, иначе ще ни изядат главите, опасни са!

Не каза почти нищо повече. Това се случи преди седмица на верандата на господарската къща в имението Аталая, при разговор с надзирателя, когато стана дума, че по проверени сведения политическият водач полковник Елиас Далтро, собственик на имението Каскавел, чиито какаови насаждения граничеха с тези на Аталая, е започнал подготовка. Въпреки че по-рано бяха приятели и съмишленици, двамата полковници станаха закleti врагове, след като всеки от тях реши, че е единствен господар на безкрайните плодородни земи и гъсти гори, ширнали се по дивото поречие на Змийската река.

– Съседът си е изгубил ума и е пратил да докарат наемници чак от щата Алагоас. Има и толкова много сержипанци, не можеш да ги преброиш. Внимавай, Натарио...

– Внимавам, полковник.

– Трябва да седнем и да измислим някой хитър план, иначе сме загубени. Да му устроим клопка, защото на равно поле никой не може да се мери със съседа... – Казваше „съседа“, за да не споменава омразното име.

Ограничи се с тези мъгляви недомлъвки, понеже още нямаше оформен план и ясна представа как ще действа, едва в Илеус щеше да обмисли подробностите. Как тогава бе възможно надзирателят да му посочи мястото в отговор на въпроса, който го вълнуваше, но още не бе задал?

Много подходящо място. Полковник Боавентура усети как сърцето му заби силно. Да не би Натарио да притежава дарбата да чете мисли? Човек никога не знае какво го очаква, като си има работа с хора, в чиито вени тече индианска кръв. Надзирателят се обади точно когато полковникът си мислеше, че е наложително да се намери удобно място за засадата – основната операция в тайния план. Натарио бе отгатнал мислите му, преди той да отвори уста, за да обяви решението си.

– За какво е удобно, Натарио?

Усмивката се разля по спокойното лице на метиса. Ако не бяха малките му проникателни очи, можеше да мине за кротък и миролюбив човек. Само тези, които го познаваха отблизо и бяха виждали как действа в критични моменти, бяха наясно каква съобразителност и присъствие на духа, какви организаторски способности и храброст се крият зад безизразната маска.

– За голяма засада, полковник. Няма по-добро място.

Безспорно съвпадение – не можеше да има друго обяснение. И добре, че беше така, защото, ако Натарио притежаваше способността да чете мисли, полковникът трябваше да го ликвидира. Щеше да бъде жалко – наемник, надарен с толкова качества, не се намира под път и над път. Натарио служеше честно на полковник Боавентура повече от петнайсет години и неведнъж го бе доказвал в минали битки, а два пъти му спаси и живота. Дойде да търси подслон в имението Аталая, след като бе пречукал някакъв търговец в публичен дом в Проприя; тогава брадата му едва набождаше и никой не можа да го прецени. Днес името му се знаеше навред; едни гледаха на Натарио с добро око, други – с омраза, но всички се бояха от него – щом отвореше уста да каже нещо, млъкваха, а извадеше ли оръжие, хукваха да се спасяват кой както може.

Като отплата за предаността и усърдната работа господарят бе обещал, веднага щом отшумят събитията, да му прехвърли земя с нотариален акт, та Натарио да отглежда какао и да си създаде свой имот. Полковникът не съжаляваше за обещанието – ясновидец или не, Натарио го заслужаваше.

– Всяко място става за клопка – полковникът избягваше да използва думата „засада“, – достатъчно е едно подходящо дърво и добър стрелец.

Натарио се усмихна още по-широко.

– Прав сте, но аз имам предвид голяма засада, защото- то тъкмо такава ни трябва. Говори се, че наемниците на полковник Елиас тези дни щели да пристигнат в Итабуна. Повече от двайсет души... – И наблегна: – Едно дърво и само един стрелец не са достатъчни, господарю.

Те следяха приготовленията на полковник Елиас, който наемаше хора, някои докарани отдалеч, най-щателно проверени, за да се осигури по указание на губернатора назначаването на едно невзрачно адвокатче на длъжността интендант. За какъв дявол губернаторът се месеше в тази разпра, засягаща единствено местните господари? Защо вземаше страна, без да е достатъчно компетентен? Боавентура Андраде не желаше да се злепоставя пред губернатора, ала и двамата полковници бяха кръвно заинтересовани от решаването на въпроса с интендантството в Итабуна и по един или друг начин – с добро или с лошо, с договаряне или с насилие, по-могъщият и по-умният щеше да наложи своя кандидат. Изборният фарс, необходим само за да придаде законна форма на свършения факт, трябваше да последва решението, но в никакъв случай не биваше да го изпреварва. Съседът, който се мислеше за умен, прибърза – обяви адвокатчето за победител в изборите и беше готов да осигури назначаването му. Полковник Боавентура мразеше подобни „учени“ номера.

Законният изход беше да се анулират изборите – какви ти избори, назначаване, при което наемници заместват избирателите! – ала за тази цел един иск до съдията не беше достатъчен: също като изборите, анулирането трябваше да стане при вече свършен факт. Полковник Боавентура току-що се бе завърнал от Илеус, където прекара няколко дни – задейства връзки, даде обещания, подхвърли заплахи, смаза заялите пружини в нотариата и по навик мина през мекото легло и горещите прегръдки на Адриана, момиче, което уж беше изключително негово в публичния дом на Лорета. След като планът бе изработен с всички подробности и бяха взети необходимите мерки за успешното му изпълнение, остана само да се намери подходящо място и да се узнае денят, когато хората на съседа щяха да потеглят за Итабуна. На умника – умник и половина. След завоя на реката Натарио спря мулето.

– Нагоре не можем да яздим, полковник, няма пътека.

Оставиха двама души при животните и Натарио тръгна напред с мачете да проправя път през храстите. Снажният чифликчия го следваше: ту се хващаше за клонките, ту се хлъзгаше по търкулнали се камъчета – заслужаваше ли си толкова труд? Но стигнаха билото на хълма и щом пред очите му се разкри безкрайният простор и долината, ширнала се по двата бряга на реката, той не можа да се сдържи и възкликна. Гледката беше величествена, възхитителна.

– Колко е красиво!

Натарио кимна в знак на съгласие.

– Тук ще построя своя дом, полковник, когато борбите свършат и вие си изпълните обещанието. На това място ще се издигне град. Толкова съм сигурен, все едно че го виждам. – Погледът му се рееше надалеч, сякаш Натарио надничаше оттатък хоризонта, в бъдещето.

Полковникът още веднъж усети как го загложди съмнението – не беше ли ясновидец този човек? Може би, без да го осъзнава – имало такива случаи, доня Ернестина знаеше

не един. Адриана също вярваше в телепатията и ясновидството – по това си приличаха съпругата и любовницата, но иначе каква разлика! Натарио продължи:

– Научих, че хората на полковник Елиас ще минат оттук на път за реката, а не през Аталая. Виждате ли онази пътека, полковник? Друга няма. Ако заповядате, ще залегна с няколко души и уверявам ви: нито един наемник от техните няма да стигне до Итабуна. По-подходящо място за голяма засада не може да има, полковник. От тук, от хълма, стига човек да се прицели, ще прати разбойниците в ада. – Усмихна се. – Като че ли Бог нарочно е създал това място!

Полковник Боавентура усети как сърцето му заби учестено. Освен свръхестествените сили понякога и Натарио го плашеше – с какво спокойствие превръщаше Господа в свой съучастник и съюзник на полковника! Добре, че работеше за него, със смелостта и находчивостта си струваше за десетима.

– Ти си роден за войник, Натарио. Ако беше войник от армията по време на война, сигурно щеше да получиш офицерски нашивки.

– Щом мислите, полковник, че го заслужавам, купете ми звание капитан.

– Капитан от Националната гвардия?

– Няма да съжалявате.

– Имаш думата ми и ще го направя начаса. От днес можеш да се смяташ за капитан.

– Капитан Натарио да Фонсека на вашите заповеди, полковник!

По-подходящо място не можеше да съществува.